

UNI ARGE – JOURNALISTUR OG NEVNDARLIMUR Í FØROYSKUM MIÐLAFÓLKUM

Upploysn í nýggjari upplýsingartíð

Føroysk bløð eru horvin ella nógv tódnað, portalar og privatar útvarpsstøðir eru redaktionelt veik, og KvF leitar eftir sínum samleika millum trivialitetsmiðling, tíðindi og dokumentarar á útvarps- og sjónvarpsallinum. Á netinum er ongantíð friður, og út á Facebook, YouTube og Netflix stevna ungir sum eldri føroyingar alt samdøgríð – burtur frá egnum fjølmiðlum. Orðast má ein nýggjur miðlapolitikkur í Føroyum

Farna vikuskifti høvdu Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin flokkurin flokting og landsfund í Klaksvík. Kringvarp Føroya fór úr Havn við tveimum fólkom og segði almenninginum, hvat hendi á fundinum. Men flokkarnir høvdu fingið sínar bóðskapir út í allar heimsins krókar, um so KvF møtti í Klaksvík ella ikki, tí báðir flokkarnir stroyndu sínar fundir. Tjóðveldi stroyndi sítt flokting á YouTube, og Javnaðarflokkurin filmaði sín landsfund á Facebook. Innihaldið var rótføroyskt, men motorvegurin út til almenningin við politisku ætlanunum fyri Føroyar var so amerikanskur og stórkapitalistiskur, sum hann fekk verið.

Soleiðis er nýggja upplýsingartíðin. Hon kennir ongi mörk, og so stóra ávirkan hevur alheimsgeringin, at nýggi tøkni, frítt sveimandi upplýsing og markleysur kapitalur nú verða hildin at upploysa sjálv teir gomlu nationalstatarnar. Statirnir neyðhalda sær í gomlum valdskipanum, har til bar at hava fult tamarhald á fólki, kapitali og miðlum, men við nýggju alheimsmiðlumum liva vit sum

heimsborgarar uttan landamörk í egnum stovum. Fyri summi fólk skapar gongdin stóran ótryggleika, og tey velja tí menn sum Trump, Putin og Orban at endurskapa gamlar kenslur av tjóðskaparligari sameining fyri seg. Landamörk og samleiki skulu verðveitast.

Eisini fyri siðbundnu fjølmiðlarnir hevur hendan gongdin við sær upploysn. Tørvurin á bløðum sum upplýsingarbera minkaði í ólukkumát, tá netið gjørdist nýggjur upplýsingarberi. Vónin um, at heimasíður kundu gerast nýggi pallurin, ið tryggjaði forrætningina hjá gomlu miðlumum, er nú onki óført. Situr eitt føroyskt barn og hyggur at filmi á YouTube, kann filmurin bráðliga steðga, tí ein lýsing frá TAKS skal framat. Hóast TAKS er ein lítill skattaumsiting í Norðuratlantshavi, ger TAKS vart við seg á altjóða miðlapallum. Eins og politisku flokkarnir. Tí har ferðast føroyingar.

Upplýsingarberar sum YouTube, stroymingartænastur

Í Føroyum sigst, at 34.000 fólk eru á Facebook. Hugsavit okkum, at øll hesi ofta, av og á ella hendinga ferð eru virkin har, so líður væl, at Facebook er tann størsti føroyski fjølmiðilin. Tí lurta 34.000 føroyingar fast eftir útvarpinum? Siggja 34.000 fólk Dag & Viku? Neyvan. Men næstan øll eru á Facebook – fleiri ferðir um dagin

sum Netflix og sosialir miðlar sum Facebook hava fingið so stóra undirtøku, at flatskíggjinn í stovuni og tað hurrandi útvarpstólið í køkinum eru um at avoldast eins og bløðini. Alt er nú á netinum. Tey, sum eru 40 ár og eldri, trívast enn best framman fyri flatskíggjanum og sleppa sær ikki av við útvarpstólið. Men á kømurinum liggja teirra børn við snildfonum, netbrettum og teldum og stroyma sendirøðir frá Netflix, sosialisera við vinfólki á Snapchat, Instagram og Facebook og hoyra og síggja ongi tíðindi í føroyskum miðlum. Frætta tey okkurt, frætta tey tað á Facebook, tí onkur vinur segði tað ella deildi tað.

Kringvarp Føroya hevur 69 mió. kr. at gera føroyskt upplýsingartilfar fyri. Privatu føroysku miðlarnir royndu eisini sum frægast. Men til hvørja nýttu framleiða føroysku miðlarnir sitt tilfar, tá ung reika á netinum eftir tilfari um alt annað enn føroyska samfelagið? Vita tey, hvussu stóran týðning Bakkafrost hevur fyri búskapin? Hyggja tey at kjakum eftir Dag & Viku? Hoyra tey útvarpsendingar av egnum ávum, ella lurta tey av óvart, tí

foreldrini hava skrúvað frá? Um tey keypa bløð, er helst óneyðugt at spyrja. Bløðini kunnu ikki vera so spennandi, nú stuttligari gjørdist at samskifta við vinfólk hinumegin knöttin á Facetime og Skype. Ung eru nú internationalistar.

Ein kanning hjá Mandag Morgen visir, at 56 prosent av øllum danskarum fáa síni tíðindi av sosialum miðlum. Tað skapar eyðsýnt ein tørv á at vera á sosialum miðlum heldur enn at eiga ein flatskíggja ella eitt útvarpslurt. Í Føroyum sigst, at 34.000 fólk eru á Facebook. Hugsavit okkum, at øll hesi ofta, av og á ella hendinga ferð eru virkin har, so líður væl, at Facebook er tann størsti føroyski fjølmiðilin. Tí lurta 34.000 føroyingar fast eftir útvarpinum? Siggja 34.000 fólk Dag & Viku? Neyvan. Men næstan øll eru á Facebook – fleiri ferðir um dagin. Tað vita lýsarnir, og tí mugu teir vera á Facebook, og har slota eisini siðbundnu miðlarnir eftir uppmerksemi og finna søgur.

At vera føroyskur fjølmiðil í dag er ongin góð forrætning, og tað sjónligasta prógvið er

Tey, sum eru 40 ár og eldri, trívast enn best framman fyri flatskíggjanum og sleppa sær ikki av við útvarpstólið. Men á kømurinum liggja teirra børn við snildfonum, netbrettum og teldum og stroyma sendirøðir frá Netflix, sosialisera við vinfólki á Snapchat, Instagram og Facebook og hoyra og síggja ongi tíðindi í føroyskum miðlum.

Teknað til tíðargreina: Pernille Mejstov

Miðlastuðulsnevndin, sum fyrstu ferð býtti út pengar til privatar fjølmiðlar í 2017. Gongdin er eitt symptom upp á ein grundleggjandi trupulleika, sum orsmáar upphæddir ikki basa. Tað loysir seg illa fíggarliga at bera fólk upplýsing á føroyskum um politikk, mentan, fólkalív, vinnulív og heimin. Ein stórir vandi við tí er, at haldgóð upplýsing á føroyskum hvørvur, og at tann upplýsing, vit fáa, verður tilvildarlig og kanska ósonn upplýsing úr fremmandum jørdi, serliga á enskum. Dansk tosa vit ikki um longur, tí dansk

er líka kroyst av alheimsmiðlumum sum føroyskt. Hóskvöldið í farnu viku skipaðu Føroysk Miðlafólk fyri kjakfundi um framtíðina hjá føroyskum fjølmiðlum. Fundurin varð stroyndur inn á ein Facebook-bólk fyri føroysk miðlafólk. Hvørki KvF, Miðlahúsið ella R7 sendi frá fundinum, bara heimsumfatandi netmiðilin hjá Mark Zuckerberg. Niðurstøðan á fundinum var, at privatu føroysku miðlarnir megna ikki at geva tí í føroyskum hopi ovurstóra KvF nøktandi mótsæl í journalistiskum

vinklingum og framleiðslu. Politiski myndugleikin má tí upp í leikin at tryggja ta fíggarligu megi, ið privatir fjølmiðlar mugu hava, skal fjølbroyttum føroyskum journalistikki og miðlatilfari vera lív lagað.

Lítill ivi er um, at ábøtur verða framdar í framtíðini, men áðrenn tær verða viðgjørdar politiskt, er neyðugt at seta góðar kreffir saman at kanna, hvussu nýggjar tíðir og nýggir vanar hava broytt miðlabrúkarán og miðlatorvin. KvF framleiðir mest til útvarpstólið og flatskíggjan og mennir seg lítið á netinum. Er

tann leiðin røtt? Útvarpið breiðir seg út yvir okkara dag við longum sendiflatum, har tú ofta ikki veit, hví og nær tú skalt lurta. Krevst ikki eitt miðvíst átak at sjóðandi havinum av altjóða fólkupplýsing á føroyskum í miðlatilboðum? Skulu vit sum tjóð ikki seta hægstu dygdarkrov til upplýsingina?

Starvsfólkatalið á føroysku fjølmiðlumum minkaði úr 235 í 2007 niður í 139 í 2017. Hetta hendi av fleiri orsökum. Meginparturin av Dimmalætting

er horvin. Útvarpið og sjónvarpið hvurvu sum sjálvstøðugir stovnar og redaktionell umhvøvi, ið kundu kappast. Miðlahúsið er nógv minkað, og Vinnuvitan gavst. Fleiri portalar eru kommir, men teir eru veikir. Hendan gongdin fremur ikki meiri dygga fólkupplýsing á føroyskum í teirri nýggju upplýsingartíðini. Stóri tók krevjast – við nógv styrktum miðlapallum, væl útbúnum fólki og einum sterkum vilja til at siga bæði innfætt og út í allan heim: Føroysk upplýsing er góðska – og kann røkkast á øllum pallum!